

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«РЕЛІГІЄЗНАВСТВО»

*підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти усіх спеціальностей*

Силабус освітнього компонента «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей

Розробник:

Борейко Ю. Г., професор кафедри політології та публічного управління,
д.філос. н., професор

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління

протокол № 2 від 22 вересня 2025 р.

Гарант ОПП



Сергій ПАНИШКО

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми



доц. Хлібовська Г. М.

Завідувач кафедри:



Василь БУСЛЕНКО

I. Опис освітнього компонента

| Найменування показників | Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень | Характеристика освітнього компонента |
|--------------------------------|--|--------------------------------------|
| Денна форма навчання | В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, В9 Історія та археологія, Історія, європеїстика, археологія А Освіта, А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), Середня освіта. Історія та громадянська освіта перший (бакалаврський) рівень вищої освіти | Нормативний |
| Кількість годин/кредитів 150/5 | | Рік навчання: 2 |
| | | Семестр: 3 |
| | | Лекції: 10 год |
| | | Практичні (семінарські): 20 год |
| ІНДЗ: немає | | Самостійна робота: 110 год |
| | Консультації: 10 год | |
| | | Форма контролю: залік |

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: *Борейко Юрій Григорович*

Науковий ступінь: *доктор філософських наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *професор кафедри політології та публічного управління*

Контактна інформація - +380990771753, Boreyko.Yuriy@vnu.edu.ua

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ імені Лесі Українки:

<https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Силабус вибіркового освітнього компонента «Релігієзнавство» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня. Вибірковий освітній компонент «Релігієзнавство» вивчається протягом третього семестру. Силабус містить два змістові модулі: 1) Походження, первісні, етнічні та національно-державні форми релігії; 2) Світові релігії та новітні релігійні рухи.

Предметом освітнього компонента «Релігієзнавство» є вивчення концептуального змісту, практик та конфесійних особливостей, моральних і культурних цінностей релігій світу.

2. Мета і завдання освітнього компонента. Метою вивчення вибіркового освітнього компонента є формування цілісного уявлення про релігієзнавство як галузь знань, що передбачає ознайомлення з колом проблем релігієзнавства, опанування категоріальним апаратом, вивчення основних положень і практик релігійних систем світу, закономірностей розвитку релігійних відносин; виховання морально-етичних переконань, толерантного ставлення до представників різних віросповідань.

Завдання навчальної дисципліни полягають у:

- з'ясування світоглядного змісту основних релігій світу;
- аналіз соціокультурного контексту формування релігійних систем;
- вивчення історії та сучасного стану основних релігій сучасності;
- виявлення на основі критичного мислення особливостей і суперечностей релігійного життя у світі та Україні.

Soft skills. Засвоєння матеріалу вибіркового освітнього компонента «Релігієзнавство» передбачає вдосконалення особистісних, соціальних, комунікативних навичок, що передбачає:

- врахування власних рис характеру і поведінкових моделей, для ефективної взаємодії на навчальних заняттях, у процесі наукової роботи, вміння долати стресові ситуації, адаптуватися до змін та нових умов, планувати свій час;

- розвиток вміння працювати в команді, налагоджувати стосунки з оточенням, виявляти лідерські здібності та креативні підходи, пропонувати оригінальні способи розв'язання проблем, брати на себе відповідальність, що забезпечує успішну діяльність в колективі;

- вдосконалення вміння чітко висловлювати свої думки, презентувати ідеї, мотивувати інших, організувати роботу, конструктивним шляхом вирішувати конфліктні ситуації з метою ефективної співпраці для досягнення спільної мети.

4. Структура освітнього компонента

| Назви змістових модулів і тем | Кількість годин | | | | | |
|--|-----------------|--------------|-----------------|-----------|-------|-----------------------|
| | Усього | у тому числі | | | | Форма контролю / бали |
| | | Лек. | Лабор. (Семін.) | Сам. роб. | Конс. | |
| Змістовий модуль 1. Походження, первісні, етнічні та національно-державні форми релігії | | | | | | |
| Тема 1. Релігієзнавство як галузь знань | 17 | 2 | 2 | 12 | 1 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Тема 2. Виникнення та первісні форми релігії | 19 | 2 | 2 | 14 | 1 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Тема 3. Етнічні релігії Стародавнього світу | 17 | | 2 | 14 | 1 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Тема 4. Національно-державні релігії | 17 | | 2 | 14 | 1 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Разом за змістовим модулем 1 | 70 | 4 | 8 | 54 | 4 | 40 балів |
| Змістовий модуль 2. Світові релігії та новітні релігійні рухи | | | | | | |
| Тема 5. Буддизм | 20 | 2 | 2 | 14 | 2 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Тема 6. Християнство | 21 | 2 | 4 | 14 | 1 | Д (10), ІРС (10) / 20 |
| Тема 7. Іслам | 21 | 2 | 4 | 14 | 1 | Д (10), ІРС (10) / 20 |
| Тема 8. Новітні релігійні рухи | 18 | | 2 | 14 | 2 | Д (5), ІРС (5) / 10 |
| Разом за змістовим модулем 2 | 80 | 6 | 12 | 56 | 6 | 60 балів |
| Види підсумкових робіт | | | | | | |
| Поточний контроль | | | | | | 100 балів |

| | | | | | | |
|-----------------------------|------------|-----------|-----------|------------|-----------|------------|
| Усього годин / балів | 150 | 10 | 20 | 110 | 10 | 100 |
|-----------------------------|------------|-----------|-----------|------------|-----------|------------|

*Форма контролю: Д – дискусія, ІРС – індивідуальна робота студента

Самостійна робота

| № з/п | Зміст роботи | |
|---------------|--|------------|
| 1 | Дисциплінарна структура релігієзнавства | 4 |
| 2 | Релігія як форма суспільної свідомості | 4 |
| 3 | Релігійна віра | 4 |
| 4 | Поховальні та поминальні культу | 4 |
| 5 | Культ вождів. Культ богів племен | 6 |
| 6 | Культ духів-покровителів | 4 |
| 7 | Релігія народів Мезоамерики. | 4 |
| 8 | Релігія давніх германців. | 4 |
| 9 | Релігія давніх кельтів. | 6 |
| 10 | Сучасні напрями в іудаїзмі. | 3 |
| 10 | Іудаїзм в Україні | 3 |
| 11 | Релігійно-правова система індуїзму | 4 |
| 12 | Синтоїзм в історії Японії | 4 |
| 13 | Ламаїзм | 6 |
| 14 | Ваджраяна | 4 |
| 15 | Дзен-буддизм | 4 |
| 16 | Християнські Вселенські собори | 3 |
| 17 | Анабаптизм | 3 |
| 18 | Методизм | 3 |
| 19 | Християнські конфесії в Україні на сучасному етапі. | 3 |
| 20 | Проблема православного екуменізму в Україні | 2 |
| 21 | Арабські завоювання і поширення ісламу | 4 |
| 22 | Іслам в Україні | 4 |
| 23 | Сучасні мусульманські релігійно-політичні рухи | 6 |
| 24 | Глобальні екологічні проблеми як фактор виникнення неорелігій. | 4 |
| 25 | Політичні детермінанти появи новітніх релігійних рухів. | 4 |
| 26 | Неорелігії в Україні | 6 |
| Усього | | 110 |

IV. Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття слід відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання протягом цього періоду може відбуватися в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній,

неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право відпрацювати пропущені заняття на консультаціях та набрати кількість балів, визначен на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/ukitbu>).

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються.

Перездача підсумкового контролю освітнього компонента проводиться у вигляді письмової відповіді на три теоретичні питання (30, 30 і 40 балів). Максимальна оцінка за залік – 100 балів.

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Релігієзнавство як галузь знань. Предмет релігієзнавства.
2. Основні розділи релігієзнавства.
3. Релігієзнавство і теологія.
4. Поняття і сутність релігії.
5. Релігія та інші явища духовної культури.
6. Структура релігії.
7. Основні функції релігії.
8. Виникнення релігії.
9. Теорії походження релігії.
10. Критерії класифікації релігій.
11. Первісні (ранні) форми релігії.
12. Елементи первісних вірувань у сучасних релігіях.
13. Поняття національних релігій.
14. Характерні риси та особливості ранніх національних релігій.
15. Давньоєгипетська релігія.
16. Релігія народів Дворіччя.

17. Релігія Стародавньої Греції.
18. Давньоримська релігія.
19. Релігійні вірування східних слов'ян.
20. Загальна характеристика пізніх національних релігій.
21. Іудаїзм: виникнення, віровчення, культ.
22. Індуїзм як вияв ментальності індусів.
23. Віровчення та культ зороастризму.
24. Конфуціанство.
25. Даосизм.
26. Особливості виникнення та розвитку синтоїзму.
27. Поняття світових релігій.
28. Соціальні та історичні умови виникнення буддизму.
29. Основні положення віровчення буддизму.
30. Трипітака – священна книга буддизму.
31. Буддійський культ.
32. Релігійно-філософські школи буддизму.
33. Історичні передумови виникнення християнства.
34. Релігійні та філософські джерела християнства.
35. Вселенські християнські собори.
36. Християнське віровчення.
37. Біблія – священна книга християн.
38. Структура Біблії. Старий Завіт. Новий Завіт.
39. Християнський культ.
40. Розколи в християнстві. Головні християнські напрямки.
41. Формування православ'я як східного напрямку християнства.
42. Становлення православних віровчення та культу.
43. Регіон поширення православ'я. Православні автокефальні церкви.
44. Католицизм як західний напрямок християнства.
45. Католицькі чернечі ордени.
46. Сучасний католицизм.
47. Відмінності між православ'ям і католицизмом.
48. Українська греко-католицька церква.
49. Православні церкви в сучасній Україні.
50. Виникнення і основні теоретичні засади протестантизму.
51. Ранні протестантські течії.
52. Напрямки пізнього протестантизму.
53. Свідки Єгови.
54. Виникнення та становлення ісламу.
55. Віровчення ісламу.
56. Коран і Суна – священні писання мусульман.
57. Мусульманський культ. «П'ять стовпів ісламу».
58. Напрямки в ісламі: сунізм, шиїзм.
59. Сучасні мусульманські релігійно-політичні рухи.
60. Нетрадиційні релігії та релігійні неорухи.

VI. Шкала оцінювання

| Оцінка в балах | Лінгвістична оцінка |
|----------------|---------------------|
| 90–100 | Зараховано |
| 82–89 | |
| 75–81 | |

| | |
|-------|---------------------------------------|
| 67–74 | Незараховано (необхідне перекладання) |
| 60–66 | |
| 1–59 | |

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси:

1. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Реформа церковного календаря як маркер трансформації православного сегмента релігійного поля України. *Культурологічний альманах*. 2024. Вип. 1 (9). С. 15–20.
2. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Концепти «віра» і «навернення» в сучасних філософсько-релігієзнавчих та православних теологічних інтерпретаціях. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2024. № 2 (96). С. 5–13.
3. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Релігійний і містичний досвіди в структурі релігійної традиції. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2025. № 1 (97). С. 21–29.
4. Георелігійні процеси і конфесійні трансформації в Україні: колект. монографія / За заг. ред. О. Сагана. К.: Світ Знань, 2023. 318 с.
5. Гераськов С. В. Публічна політика у сфері релігії в країнах ЄС: інтеграційні процеси та моделі державно-церковних відносин в постсекулярному суспільстві. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 3. С. 141–150.
6. Колодний А., Филипович Л. Розвиток релігієзнавства в незалежній Україні: досвід Відділення релігієзнавства. *Філософська думка*, 2021. № 4. С. 86–98.
7. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навч. посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
8. Предко О. І. Психологія релігії: підруч. К.: Ліра-К, 2023. 348 с.
9. Протеро С. Вісім релігій, що панують у світі. Чому їхні відмінності мають значення. – 3-є вид. доп. та перероб. К.: ВООКСНЕФ, 2023. 463 с.
10. Релігійні ідентичності в їх сутності і конфесійних вимірах: український контекст. Кол. монографія / за ред. А. Колодного, Л. Филипович, А. Арістової. Київ: УАР, 2021. 348 с.
11. Роль релігії у сучасних суспільних процесах: навч. посіб; за заг. ред. О. В. Паньків. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 268 с.
12. Святий Августин. Сповідь. Л.: Свічадо, 2021. 356 с.
13. Boreiko Yu. Determinants of the Constituting of the Orthodox Church of Ukraine in 2018-2021. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2025. Vol. 45. Iss. 8. P. 1–15.
14. Boreiko Yu., Fedotova T. Religious vocabulary of everyday language of the Orthodox believers of Ukraine. *Orbis linguarum*. 2024. Vol. 22. Iss. 3. P. 82–95.

Інтернет-ресурси

1. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/>.
2. Філософський факультет КНУ імені Тараса Шевченка. URL: <http://philosophy.univ.kiev.ua/>
3. Філософський факультет ЛНУ імені Івана Франка. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/>.
4. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/>.